

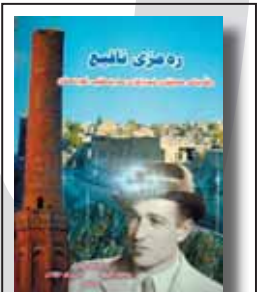

سه‌دولکه

له میژودا مەرگ بیریاری بوونه، که بنیادم
خولقاوه بهموهه مەرگ بووته سسیجیری
بوون و له‌که‌لیدا ئەو کاروانه بوور و برژیوه
لسەرجه‌له مرفوایهتی گرتووه، هه‌ندێ
له‌باک بون موژده‌سەر و خۆش و بر هه‌را
و رازانه‌وه بووه، چه‌ند ئەوه‌ندشم مەرگ بر
کارساتا و گریان و شین و زاری بووه، و هه‌تکت
سورف بیری به‌رامبه‌ر مەرگی هه‌را گه‌زێ
سهره‌سه‌م و سه‌ری لێ شیناوه بووه، بویه
به‌ نه‌مانی په‌کجاره‌که‌ی له‌به‌رجاوه‌بوونی،
له‌گه‌توگۆ که‌وتن بیریاری قورسی خسته
به‌دی که‌سانی تر، گه‌ران بۆ ئەوه‌ی نه‌من،
ئێوه‌ سوور بوو، بویه هه‌ولیدا شون به‌جی
ناکاری، یاسگاری له‌ژانی جی بیلێ، بیری
له‌ ده‌خێنان کردوو، له‌ هه‌وهر و نه‌ده‌بیاندا،
نه‌قش و نیگاری خۆی و هه‌ول‌ه‌له‌کی خسته
سه‌ره‌شخ و به‌هێر هه‌نگولی، له‌ سه‌کلا‌کانیدا
شێعر و گۆرانی ده‌یاناسه‌ره‌جه‌له‌یه‌کی تۆمار
کرد، به‌لاه‌ خۆی هه‌ر تووشی مەرگ هات بۆ
ئێوه‌ کۆسته‌ گه‌وره‌یه‌ به‌رامبه‌ر لاشه‌ی که‌سیکی
نازیز چه‌مان بیده‌مه‌لگه‌وتن و اووژ و گه‌تارو
چم و جۆلی جوانی کرد سه‌مه‌ی مەرگی کرد.
به‌ده‌دک و ناساوان بۆی گه‌راوی لێ ناخین،
یان سه‌ره‌بوولکه‌ی تابه‌ت به‌ بوونی که‌ ئەو
ژارواویه‌ ده‌تیا بۆ حاله‌تی مەرگی که‌سه‌یک
په‌کاره‌یت ژن سه‌ره‌بوولکه‌ ده‌لێن له‌هه‌ده‌به‌ر
سه‌تانیسه‌ی مەرود ده‌کهن و که‌سیکی و نه‌ریت
و هه‌لس و وه‌کوت و هه‌ندێ له‌ که‌سه‌کانی،
به‌فکاری رۆژانه‌ی وک په‌یواچاکی نان ده‌ری،
نازایه‌کی به‌ شیناوی شێعری باس سه‌کریه‌ت و
نه‌مانی ئەوه‌ به‌ نه‌مانی شته‌ جو‌هه‌نگه‌کان ده‌زان،
بویه ده‌لێن: که‌سه‌ ئەما له‌ئاوه‌ که‌سه‌مان، که‌سه‌
ئێما که‌نا که‌سه‌مان، واتا هه‌ر تۆمان ده‌مراسه‌ت
بووی، سه‌قزانی بووی به‌نه‌مانی تۆ که‌سیکی
ترسه‌مان ئەما ئەو یاره‌ ئاشاوه‌مان به‌کات. له‌و
بواره‌دا ژنی سه‌یور و کاره‌ما هه‌بوو، به‌هه‌ری
خۆنینه‌وه‌ سه‌ره‌بوولکه‌یه‌مان هه‌بوو، پیک
چو‌وانه‌که‌سه‌مان جوان بوو، شوها سه‌تانیان
گه‌رم ده‌کرد، ژۆریه‌ی ئەه‌مان سه‌ره‌یان له‌قور
ده‌گرت، ئه‌وه‌ش به‌ هه‌وازیه‌کی به‌جۆش ده‌نگی
خۆشایه‌تی و ده‌دان و چار چاره‌ ناوی ده‌هه‌تێان
و زایه‌یه‌ی بلنذر ده‌کرد. له‌و سه‌ره‌بوولکه‌
له‌نه‌دییه‌کان ده‌چو‌ونه‌وه‌ سه‌ر قورسی چه‌یران،
به‌لام چه‌یرانی تێواوه‌ نه‌بوون، له‌فهره‌سه‌کانی
چه‌یران لانه‌تووه‌ی قورگ له‌رینه‌وه‌ی ده‌نگ
په‌و وشه‌ بر سه‌زانه‌ی، لانه‌سه‌خته‌که‌ی به‌لاه‌
سه‌ره‌بوولکه‌ ده‌ریده‌وه.

سه‌ره‌بوولکه‌ یه‌ژده‌کان له‌ئاوه‌ گه‌ری شین و دانه‌شێن
له‌هکاتی هاتنی مێوانه‌شیدا سه‌مه‌ی غه‌مه‌بارش
به‌بوو، که‌سه‌یک که‌به‌یه‌وه‌ندی به‌ مەرود هه‌یار
به‌رو تازیه‌که‌ به‌هاتیا که‌ شتی جوانی ئەم
بووه‌یان ده‌گه‌یارسه‌وه، وایان ده‌کرد که‌بارش
له‌بهر رو به‌دات، بۆ په‌یوان گه‌ریان غه‌یب بوو،
بویه به‌یه‌ک نوو ده‌نگ ده‌یانگه‌وت، بر رو...
ئێدی کۆری ژنان ناگی ده‌گرت، هه‌ندیکیان
که‌باریان ده‌هه‌تیه‌به‌ ئێوه‌ کۆری شینی ژنان و
ده‌یانگه‌وت که‌سه‌ نه‌مانی که‌سی، هه‌ی له‌خۆم
قوریه‌سه‌ری. سه‌ره‌بوولکه‌ یه‌ژ ده‌یگوت: کوره
ئێوه‌ هه‌و که‌گه‌ی سه‌مه‌ی ئەمن له‌سواره‌ی ئەسه‌یه
تێنێت ده‌کهن، وکێ ده‌هاتیه‌وه‌ ناو سه‌مه‌یانی
شێعری ده‌ست ده‌دا تارێ نوورییه‌ی، لێ واوی
بو‌وه‌مان، ئه‌وه‌ی رۆژی که‌سه‌م له‌ئێوه‌ جوانه‌تی
نه‌ده‌یینه‌وه‌ لۆی هه‌تا قیامه‌تی هه‌ر سه‌مه‌یاری
توومه.

چاپکاروی ئوی
ره‌مزی نایع رۆ له‌یه‌کی هه‌ولێری
فیداکاری سه‌ره‌به‌خۆی کوردستان
ئه‌م کتێبه‌ یاس له‌ ژنان و خه‌باتی پر له‌ سه‌ره‌وری
تێکه‌هه‌زیکی کورد له‌ چه‌نگی چه‌پانی نوومه‌ ده‌کات،
تێکه‌هه‌تێدا گیانی خۆی کرده‌ فیدای خه‌ک و
نیشتمان
ئه‌م کتێبه‌ له‌نه‌ده‌کردنی هه‌مه‌ گه‌زێ و گه‌زێ و نه‌ره‌یمان
عه‌بدولایه‌ له‌ یازگه‌ری وێکاتی درنگی چاپ و
یازگه‌ره‌وه‌ی په‌درخانه - ۲۰۰۸

زید مه‌لاه‌قهره

ئا، یاسین ئەحمه‌د مه‌لاه‌قهره‌ی
مه‌لاه‌قهره‌ به‌ واتای (سه‌له‌ی‌مه‌ش) دێ
گوندیکی گه‌وره‌ی ناحیه‌ی که‌ندیله‌وه‌یه
سه‌سه‌ر به‌قه‌زای مه‌خموور و پارێزگای
هه‌ولێر، ده‌که‌وته‌ سه‌سه‌ر یه‌گای نیوان
موسل و که‌رکوک، که‌ به‌ شه‌سه‌قامی
کوبیان به‌ناویانه‌که‌، لای باکووری مه‌لاه‌
قهره‌ ناغاری هه‌ساروک و سه‌هه‌دۆکه‌یه‌،
باشووریه‌ش گونده‌کانی هه‌سه‌ن به‌گ و
که‌به‌تک ره‌ش، خۆمه‌لاتی سه‌نوره‌که‌ی
گوندی ماجیدی لایسه‌و ژۆرش نزیکه‌وه
لای رۆژ ناوایه‌ی ناغاری گونده‌کانی
سه‌هه‌د عوبید و کورتاده‌روو و شێخه

وه‌ستا حه‌سه‌ن سالح - حاج نادر قه‌ساب- مه‌لاه‌قادر مه‌مه‌د- شاکر
ره‌مه‌زان - حاجی رحمان عبدالله- حاجی سه‌له‌ب حه‌مه‌ده‌مین- حاجی
عومهر سعید- گوندی مه‌لاه‌قهره

لاس و بیریاره‌زاده‌یه‌.
به‌گه‌وره‌ی قه‌سه‌ی په‌یواچه‌سه‌لاچو‌وه‌کانی
مه‌لاه‌قهره‌ و میژووی له‌باکووری‌نیا
سه‌الی ۱۸۰۸ ی زایه‌یی نه‌یانسه‌راوه‌
له‌لایه‌ن شه‌یره‌تی سه‌الی و هه‌ندیک
له‌ که‌سه‌انی به‌نه‌مانه‌کانی شه‌یخان،
بیلیاس، ده‌بیان که‌ ئه‌وه‌ به‌نه‌مانه‌تی
تێداوه‌بوو-سه‌اده، عه‌بدولسا- عومهر،
حوسین و سه‌سمان، عه‌مولا حه‌مه‌مه‌د

یاسین ئەحمه‌د مه‌ولود له‌گه‌ل داگ و شوکی

سه‌سه‌یک ده‌هه‌د، سه‌هه‌د کاۆ،
بیاوه، هه‌تاجی جومه‌، سه‌الح قاهر،
عومهر بایز شێخانی، هه‌تد...
سه‌مه‌یانی باسه‌ گوندی مه‌لاه‌قهره‌ به‌گه‌ ندی
مالی هه‌هه‌ندی دانه‌رنێت و په‌ناویانگه‌
له‌گه‌ل گوندی ماجید... گه‌وره‌ترین
گوندی که‌ندیله‌وه‌ بووه‌و دانه‌شێنانه‌کی
ژۆری تێدا هه‌بووه، که‌ به‌ کشتوکاری و
مه‌ره‌دانه‌یه‌وه‌ خه‌ریک بوونه، ئەو گونده‌
په‌که‌یه‌کی سه‌یاسی بۆخۆی په‌یدا کردووه
سه‌مه‌اره‌ت به‌ بوونی فارس باوه‌ له‌و
گونده‌وه‌ ده‌نه‌زانێت بگه‌رتن پاش سه‌الی
۱۹۷۰ ئەم گونده‌ خه‌زمه‌تی کردوو...

شه‌هید جامی حه‌سه‌ن سالح شه‌هید مه‌لاه‌قادر مه‌ولود حه‌مه‌ن

گوندی مه‌لاه‌قهره - سه‌الی ۱۹۶۴

بهریوه‌به‌ری قوتباخانه‌ تا سه‌الی ۱۹۸۶.
سه‌الی ۱۹۷۱ په‌که‌م قوتباخانه‌ی که‌جان له
مه‌لاه‌قهره‌ کراوه‌ته‌وه‌، به‌هاه‌کاری فارس
باوه‌ ماوه‌ساتا فاروق حه‌مید و خه‌لکی
مه‌لاه‌قهره‌ خۆی به‌ریوه‌به‌ری بوو، ئه‌نجیا
هه‌ر ئەم ماوه‌ساتایه‌ تۆانی سه‌الی ۱۹۷۲
ناوه‌ستی بۆ مه‌لاه‌قهره‌ به‌کاته‌وه‌وه‌ سه‌الی
۱۹۷۵ په‌که‌م به‌نگه‌ی ته‌ندروستی له‌ مه‌لاه‌
قهره‌ کراوه‌ته‌وه‌، سه‌الی ۱۹۷۵ به‌نگه‌ی
هه‌ره‌وه‌زی چوتیارانی تێدا نامه‌زواوه‌.
که‌ سه‌ه‌ه‌فین مه‌لاه‌قهره‌ سه‌ره‌به‌ره‌ستی
ده‌کرد. هه‌روه‌ها به‌نگه‌ی وه‌ره‌ستی بۆ
لاوان کراوه‌وه‌ که‌ (ئه‌نهم‌ عه‌زێز باوه‌
و سه‌لاح کوخا عومه‌ی سه‌ره‌به‌ره‌شتیان
ده‌کرد.

کوردیایه‌تی و مه‌لاه‌قهره
ده‌ستیه‌تیکردنی کوردیایه‌تی، ئەه‌وانه‌ی
له‌گه‌ند زۆلی کوردیایه‌تیان هه‌بوو
خه‌لکه‌یان هه‌رمه‌ به‌ره‌وه‌ هه‌ساری
ده‌یروو نژی ناگه‌رانه‌ن و کومه‌ته
فانسیه‌یکان خه‌باتیان ده‌کرد.
ده‌سته‌تی په‌که‌می ژۆرش-گه‌یران و
خه‌باتیکه‌ری ئەم گونده‌ مام مه‌جید
سابق که‌ ناسه‌ریو به‌ مه‌جید نه‌جار
بوو که‌هوا کابیری ئه‌وه‌کاته‌یی یاری
ده‌یوکرانی کوردستان بوو، ژۆر خه‌زی
به‌ هه‌شپه‌رکاره‌وه‌یه‌ی خه‌لک ده‌کرد، تا
بیلی په‌یواچی ژۆر ژیرک و به‌ه‌واناوه‌ی
"ه‌-زماهی به‌ته‌سواوی ده‌زانی وک:
رووسی، فه‌ره‌نسی، کوردی، عه‌ریبه‌ی
تورکی، له‌ مه‌جلیسه‌ی سه‌سه‌ی ژۆر
ناوایه‌تی ده‌زانی و خه‌لکی هه‌تاده‌ها
بۆ زگه‌ره‌وه‌تی میله‌ت له‌ده‌سه‌ت
ته‌خه‌وتنه‌وه‌ری و گۆله‌واری، هه‌روه‌ها
ئه‌وه‌ی په‌که‌م شه‌هیدی سه‌ره‌گه‌ره‌ فارس
که‌ته‌یه‌رێزی کوردستان به‌ په‌که‌می
باوه‌ی لای خۆی قه‌ری ژۆر شه‌ت کرد
و به‌زۆر خه‌لکی ناساند و ژۆرچا به
ماژوره‌ جاده‌که‌ی سه‌ره‌دانی جیگانه‌یان

بهمه‌لا عومه‌ر ده‌لی و تاره‌که‌ ته‌واو په‌که‌
و پاشان سولتان پیده‌لێ: مه‌لاه‌عومهر
نه‌گه‌ر قه‌سه‌کات نه‌سه‌له‌نجی له‌سه‌رت
ده‌ری، مه‌لاه‌عومهر ده‌لی: سولتان ئەم
مه‌لاه‌یه‌ له‌م خۆته‌یه‌دا هه‌چ سه‌ه‌لاواتی
له‌ په‌نجمه‌"د، "خ-لته‌سه‌وا ده‌نگی به
وه‌سه‌لمانه‌تاش تاپه‌ت، بویه‌ من ئەه‌وم
بۆ قه‌بوول ئەه‌کرا و په‌لامارم بۆ... چونکه‌
ئێوه‌ به‌لاه‌یه‌ موسه‌لمان نیه‌وه‌ بۆ سه‌ه‌ری
به‌کن بزانی سه‌نه‌تکراوه‌ یان نا؟ که‌
نه‌مانشای ده‌کهن و سه‌سه‌کی مه‌لاه‌عومهر
راسته‌ت ده‌رده‌چی، بویه‌ سولتان شێخ
جه‌میله‌ مه‌لاه‌قهره‌ندی و مه‌لاه‌عومهر ده‌جانه
خه‌زمه‌تی خۆی و ناوکه‌انییه‌یان جیه‌ه‌جی
ده‌کات و ئەه‌وه‌یسه‌و داواوی ئەو گونده‌ی
که‌ندیله‌وه‌ ده‌کهن و سولتانه‌ش واته
(مه‌لاه‌قهره‌) بییان ده‌دات و ناوه‌ده‌ری: مه‌لاه‌
قهره‌" سه‌مه‌اره‌ت به‌ هه‌لای ره‌ش که‌ ناوی
مه‌لاه‌عومهر بووه... ئه‌نجیا که‌ ده‌که‌ر په‌نه‌وه
کوختا قادی سه‌اله‌ی له‌ ماسه‌له‌وه‌یه‌ی
بۆ ده‌هه‌تی و ده‌بیته‌ کوختای مه‌لاه‌قهره‌
گونده‌که‌ش له‌ سه‌ره‌انه‌ و سه‌ره‌یازی نان
به‌ سولتان عه‌فه‌ ده‌کردی...
شوپه‌ته‌ په‌ناویانگه‌کانی مه‌لاه‌قهره‌
گرێ شایه‌ی له‌نتو گوند بووه‌و پاشان
خانویه‌ی له‌سه‌ری بره‌سه‌ت بووه‌، گۆمی
عه‌لی شێخه‌ له‌نتو گوند بۆ ناوی
خوارنده‌وه‌ به‌کارناوه‌وه‌وه‌ خه‌لکی بۆ
هاتوونه‌ته‌ سه‌ره‌لانی، گۆمی مه‌خمووره
که‌ له‌به‌شی خه‌رمووه‌ گوند بووه‌،
له‌سه‌ری یه‌گای به‌ره‌وه‌ ماجید خه‌رات
بووه‌، گه‌ره‌ له‌هه‌لق له‌هه‌ووری گوند
سه‌وه‌، جیگای که‌کارناوه‌وه‌وه‌ له‌هه‌لق
سه‌وه‌، گرێ تاسه‌لوه‌قه‌ که‌هوا ژۆر
شه‌تی کۆن و تاسه‌ه‌واری نیرییه‌ی تێدا
بۆزراوه‌وه‌ سه‌مه‌اره‌وه‌ به‌گرێ گۆره‌
ناسراوه‌، سه‌مه‌اره‌ت به‌وه‌ی په‌ستانی
باشی لیکراوه‌ گه‌نۆری سی کۆری
خۆش و به‌تامی گرتووه‌، خه‌لکه‌کی
په‌کجار ژۆری گوند به‌مه‌راری خه‌ریک
بوونه‌و هه‌ندیکه‌ش کهنه‌توکه‌لی و یان
شان به‌هه‌تانی مه‌راری، کهنه‌توکه‌لییه‌یان
کردوو...
هه‌روه‌ها ئه‌نسی له‌ هه‌به‌وه‌، وک:
ناشتی حه‌مه‌ده‌مین که‌که‌ حه‌مه‌دی
مسه‌تاده‌یی و ناشتی حاجی خه‌ره‌باوه‌ که‌
به‌ ناشتی ئاو په‌ناویانگه‌ بووه‌وه‌ خه‌لکی
گونده‌کانی یه‌کش بارانه‌سیان ده‌ریه‌
مه‌لاه‌قهره... هه‌ر له‌ مه‌لاه‌قهره‌ نوو بیری
ئێرتیوازی هه‌بووه‌ په‌که‌کیان ناوی تال
و ئەوه‌ یه‌که‌ ناوی شه‌یره‌ن.
هه‌رزوو ئامه‌ری روه‌ته‌ له‌و گونده‌ په‌یدا
بوو، له‌مالی حاجی عه‌زیز حوسین و
ئێم گونده‌ شینایی ژۆری هه‌بووه‌...
سه‌الی ۱۹۵۹ په‌که‌م زه‌نگی قوتباخانه‌
له‌لایه‌ن (مام سه‌یاب قه‌ره‌سی) که‌
فه‌رانی قوتباخانه‌ بووه‌ لیدراوه‌، که‌
په‌که‌م به‌ریوه‌به‌ری قوتباخانه‌ی مه‌لاه‌
قهره‌یه‌وه‌، ماوه‌ساتا که‌ریه‌ی حه‌مه‌
جانی ده‌به‌که‌ی بووه‌، که‌ ئه‌یسه‌تاش
ماوه‌ له‌هه‌ولێره‌و به‌ریوه‌به‌ری ناوی
ئێم ماوه‌ساتا سه‌الی ۱۹۶۲ بووه
به‌ به‌ریوه‌به‌ری قوتباخانه‌ تا سه‌الی
۱۹۷۰.

عهباس مه‌ولود- ئەه‌وه‌ره‌وه‌ولود- ئەحمه‌د مه‌ولود - چوتیارانی مه‌لاه‌قهره
ده‌کرد به‌نه‌ته‌تی.
شه‌هید فارس باوه‌ هه‌رچه‌نده‌ خۆی
کابریایه‌کی پر له‌سه‌ز و نازا و به‌هه‌رگه‌
بوو، هه‌چ کانه‌یک ترس لای ئەو
نه‌بوو، به‌ مامه‌یه‌کی که‌م تۆانی پۆل
پۆل په‌شته‌سه‌ره‌کی نازاوه‌ چاوه‌ نه‌ترس
له‌ئاوه‌ گوند بره‌سه‌تکات، که‌وا نه‌دایه‌تی
حکومه‌تی ئه‌وه‌کاته‌ی په‌یده‌کرد، هه‌رچه‌ند
رایه‌یه‌یه‌دا گیانی یاری خۆی کرد
قوربانی که‌ ئەه‌وه‌ که‌ له‌ گه‌می کوردستان
له‌ سه‌له‌ی ژنه‌ شه‌هیدی سه‌ره‌گه‌ره‌
(خه‌جه‌باوه‌) به‌ره‌سه‌ هاتووه‌، خه‌جه‌
باوه‌ خۆشه‌کی فارس باوه‌یه‌ و سه‌الی
۱۹۲۲ له‌ مه‌لاه‌قهره‌ له‌بایه‌ک بووه‌،
له‌ره‌ژێ ۱۱/۳/۱۹۹۱ له‌به‌ره‌مه‌ پارێزگای
هه‌ولێر په‌گه‌ له‌سه‌ی عه‌سیبه‌ فانه‌یه‌یکان
شه‌هید کرا...
هه‌ژانی کوختیه‌ خه‌جه‌باوه‌ سه‌ی برای
ده‌کی شه‌هید هه‌روه‌وه‌ له‌و باسه‌
ناویان هاتوو.

مه‌جید سالد شه‌هید مه‌لاه‌قادر مه‌ولود

